

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2017/0016

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 19. januar 2017 fra styret i Stiftelsen Sportshytta Sjustua på Stiftelsestilsynets vedtak av 14. desember 2016.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad av 29. september 2016 om å oppheve stiftelsen. Søknaden er begrunnet med at stiftelsens og dens bestemmelser for bruk av midlene ikke lenger er egnet til å realisere stiftelsens formål. Dagens lave rentenivå sammenholdt med økt omkostningsnivå fører til at det tilnærmet ikke genereres inntekter til klubben, og kapitalen er i dag lavere enn vedtektsfestet grunnkapital. Avslaget på søknaden er begrunnet med at vilkårene for opphevelse ikke er til stede når stiftelsen har hatt midler til utdeling av mindre bidrag.

Spørsmålet i klagesaken er om omdanningsvilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd er til stede slik at stiftelsen kan oppheves.

1. Stiftelsesklagenemndas kompetanse

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av stiftelsesloven, dekningsloven, arveloven og samvirkeloven, med mindre noe annet følger av særskilt lovbestemmelse.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok leder Hanne Ombudstvedt og medlemmene Caroline D. Ditlev-Simonsen og Henning Sollid.

2. Sakens bakgrunn i hovedtrekk

Stiftelsen Sportshytta Sjustua, org. nr. 979 230 745, ble opprettet i 25. mars 1997 og formålet er etter vedtektene *"Årlige avkastningen av fondet brukes til bevilgninger til drift av Oslomarka Trekkhundklubb og til Oslomarka Trekkhundklubbs Oldermannsliga som har til oppgave å støtte opp om klubbens arbeide"*. I styremøte 29. juni 2016 besluttet styret at stiftelsen skulle oppløses og kapitalen tilføres en særskilt konto i klubbens navn underlagt et fondsstyre som skal foreta utdelinger til klubben og oldermannsligaen.

Årsregnskapet for 2016 viser en bokført egenkapital på kr 2.292.489 mot kr. 2.315.018 i 2015. Stiftelsens grunnkapital er kroner 2 300 000, jf. vedtektene § 3. Grunnkapitalen er urørlig, jf. vedtektene § 2 som bestemmer at utdeling skal skje fra rentedelen/avkastningen.

Stiftelsestilsynet avsto klagers søknad om opphevelse i vedtak av 14. desember 2016 (heretter vedtaket). Vedtaket ble påklaget den 19. januar 2017. Stiftelsestilsynet mottok klagen 24. januar 2017.

Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda i brev av 20. februar 2017.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumentene som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3. Rettslig grunnlag for vedtaket

Stiftelsestilsynets avslag datert 14. desember 2016 er begrunnet med at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt. Etter bestemmelsen kan omdanning foretas når en bestemmelse i vedtektene eller den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen:

*"a) ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte,
b) er åpenbart unyttig,
c) er i strid med hensikten i den disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen, for eksempel fordi oppretterens forutsetninger for bestemmelsen har sviktet, eller
d) er åpenbart uheldig eller åpenbart ufornuftig."*

4. Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 14. desember 2016 lyder:

"Søknad om opphevelse av STIFTELSEN SPORTSHYTTA SJUSTUA, org. nr. 979 230 745, blir avslått."

Stiftelsestilsynet bemerker innledningsvis at stiftelsesformen i større grad enn andre organisasjonsformer sikrer at en formuesverdi disponeres i tråd med et bestemt og varig formål. Stiftelsestilsynet skriver at et utslag av dette utgangspunktet er at omdanningsvilkårene i stiftelsesloven er strenge. Videre skriver tilsynet at dersom stiftelsesgrunnlaget og vedtektene skal kunne endres, må det foreligge nærmere kvalifiserte omstendigheter. Stiftelsestilsynet skriver at omdanning til opphør alltid vil måtte vurderes etter de strengere reglene i stiftelsesloven § 46 første ledd, og at et generelt prinsipp i stiftelsesretten er at omdanning ikke skal gå lenger enn det som er nødvendig. Dersom stiftelsen kan fortsette å eksistere, med for eksempel endrede vedtekter, kan ikke stiftelsen oppheves, jf. stiftelsesloven § 47.

Stiftelsestilsynet vurderer saken slik at det er vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a som er aktuelle å vurdere. Videre fremgår det av vedtaket:

"Stiftelsens egenkapital er ut fra siste avlagte regnskap i størrelsesorden kr. 2,3 million. Stiftelsestilsynets konkrete vurdering i denne saken er at stiftelsens bør ha en rimelig mulighet til å oppfylle formålet, og at vurdering av avkastning bør hensynta en lengre periode enn siste års rentenivå. Avkastning de siste tre år ses å ha vært i størrelsesorden 18, 43 og 61, til sammen kr 122 (tusen), noe som burde kunne gi mulighet til utdeling til formålet."

Stiftelsestilsynets vurdering er at stiftelseslovens vilkår for oppheving ikke er oppfylt, ved at kapitalen vurderes tilstrekkelig til å tilgodese formålet på en rimelig måte (jf. § 46 første ledd bokstav a). Søknaden blir derfor å avslå.

Ut fra foregående avsnitt har ikke Stiftelsestilsynet funnet det nødvendig å prøve forslaget til mottaker av stiftelsens midler. Ved en søknad om oppheving av en stiftelse skal både oppheving som sådan godkjennes, og utdelingsformål. Stiftelsesloven oppsetter forbud mot utdelinger til oppretter. Stiftelsen ble opprettet 25.06.1997. Ved en reell prøving av spørsmålet ville trolig Stiftelsestilsynet hellet til at forening(er) som er opprettere: [Oldermannsligaen og Oslomarka Trekkhundklubb som var tilstede på konstituerende møte i Stiftelsen]."

5. Klagers anførsler

Klager har i hovedsak anført:

- Stiftelsen har vært drevet med et beskjedent kostnadsnivå, men det er alltid en viss usikkerhet med hensyn til om dette lar seg opprettholde. Gjeldende rente er 0,25%, og selv med en mindre renteoppgang vil ikke regnskapet kunne gå i pluss. Stiftelsens vedtekter muliggjør ikke elektronisk bankbehandling som gjør muligheten for bankskifte snevre. Regnskap for 2016 var på tidspunktet for klagen ikke ferdigstilt, men det var forventet negativt resultat med kr 21.200. Det er ikke mulig å finansiere mer kostnadskrevende tiltak, og heller ikke daglig drift. Når inflasjonen hensyntas, sier det seg selv at formuen spises opp av den alminnelige prisutvikling.
- Stiftelsen har i perioden 2013-2015 foretatt utdelinger til formålet med ca. kr. 170.000. Det er derfor per i dag ikke kroner 122 000 til disposisjon slik vedtaket av 14. desember 2016 synes å bygge på. Egenkapital pr. 31. desember 2016 etter beregnede avsetninger ligger på ca. kroner 2 286 000, og med en grunnkapital på kroner 2 300 000 er det ikke rom for utdelinger før grunnkapitalen er gjenopprettet.
- Det er svært lite sannsynlig at det kan påregnes et avkastningsnivå utover de rene driftskostnader, med mindre rentenivået skulle endre seg vesentlig. Det vil i så tilfelle være i strid med en utvikling som samfunnet legger opp til å forhindre gjennom Norges Banks rentepolitikk slik den er uttalt nå.
- Om søknaden godkjennes, tenkes midlene forvaltet på særskilt konto og med strenge retningslinjer for hvorledes kontoen skal disponeres, underlagt et fondsstyre bestående av representanter for klubben og oldermannsligaen.
- Stiftelsens formål er å tilgodese Oslomarka Trekkhundklubb, samt Oldermannsligaen som igjen skal virke for klubben. Det er derfor direkte korrelasjon mellom opprinnelige stiftere og mottakere. En omdanning som omsøkt vil derfor ligge helt innenfor de formål og mottakere som fremgår av stiftelsesloven § 47.

6. Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 20. februar 2017 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse.

Ifølge årsregnskapene er det utdelt totalt 427 500 kroner i perioden 2010-2015. Det har vært grunnlag for utdelinger og det kan ikke sies at disse har vært helt minimale. Vilårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er derfor ikke oppfylt.

Videre skriver Stiftelsestilsynet:

Stiftelsen anfører videre at det er heller ikke mulig å finansiere mer kostnadskrevende tiltak, og heller ikke daglig drift. Når inflasjonen hensyntas, sier det seg selv at formuen spises opp av den alminnelige prisutvikling.

Stiftelsestilsynet viser til anførsel om «å sikre kapitalen på best mulig måte» legges til grunn at kapitalen skal ivaretas for årene som kommer. Det pekes samtidig på at avkastningen ikke dekker mer kapitalkrevende tiltak, ei heller daglig drift.

Stiftelsestilsynet kan ikke se at en overføring av midler til bundet konto hos søker vil endre avkastningsmuligheter. Stiftelsestilsynet kan heller ikke se hvordan det samtidig er mulig å foreta utdeling til mer kostnadskrevende tiltak, og samtidig å bevare realverdien. Stiftelsens styre har de siste fem år valgt en utdelingsprofil som har gjort at kapital ut over nominell grunnkapital i stiftelsen, kr 2 300 000, er delt ut, uten avsetning til grunnkapital for å bibeholde realverdi.

Stiftelsestilsynet kan følgelig ikke se at det å sette kapitalen fra stiftelsen inn på en bundet konto i regi Oslo Trekkhundklubb/Oldermannsliga medfører at stiftelsen er åpenbart ufornuftig eller åpenbart uheldig. Formålet kan la seg etterleve ved mindre tildelinger til formålet. Stiftelsestilsynet mener dermed at heller ikke vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav d er oppfylt."

Videre viser Stiftelsestilsynet til at det er et generelt prinsipp i stiftelsesretten at omdanning ikke skal gå lenger enn det som er nødvendig. Dersom stiftelsen kan fortsette å eksistere, med for eksempel endrede vedtekter, kan ikke stiftelsen oppheves, jf. stiftelsesloven § 47. Fra innstillingen på side 4 gjengis:

"Stiftelsen påpeker at stiftelsens vedtekter muliggjør ikke elektronisk bankbehandling som gjør muligheten for bankskifte snevre, og dermed relativt dårlige vilkår. Stiftelsestilsynet savner en vurdering i klagen av mindre inngripende tiltak, om hvilken endring i avkastning en vedtektsendring ville ha medført, og følgelig hvor stor endring av utdelingskapasitet dette kunne ha medført.

Når det gjelder vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav b og c, så mener Stiftelsestilsynet at disse ikke er oppfylt da formålet ikke kan anses å være åpenbart unyttig og oppretters forutsetning kan ikke sies å ha sviktet.

Klager anfører til slutt at stiftelsens formål er å tilgodese Oslo Trekkhundklubb og Oldermannsligaen som igjen skal virke for klubben. Det er derfor direkte korrelasjon mellom opprinnelige stiftere og mottakere. Det pekes på at vedtektene skal brukes til formål som utelukkende tilgodeser stifterne.

Stiftelsestilsynet tar til etterretning klagers opplysning om direkte korrelasjon mellom stifter og mottaker. Stiftelsestilsynet påpeker generelt at stiftelsesloven oppsetter generelt forbud mot utdeling til oppretter, at stiftelsens vedtekter ikke går foran loven."

7. Stiftelsesklagenemndas vurdering

Styret i stiftelsen har søkt Stiftelsestilsynet om å oppheve stiftelsen. Opphevelse av stiftelser er i stiftelsesloven § 45 definert som omdanning. Ett av de fire vilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd må være oppfylt for at søknaden om å oppheve stiftelsen skal kunne godkjennes.

Stiftelsen formål er bevilgninger til drift av Osloomarka Trekkhundklubb og til Osloomarka Trekkhundklubbs Oldermannsliga, jf. vedtektene § 2. Styret har anført at stiftelsen og dens bestemmelser for bruk av midlene ikke lenger er egnet til å realisere formålet på grunn av lav avkastning på midlene.

Stiftelsesklagenemnda må ut fra anførselen ta stilling til om vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a er oppfylt. Bestemmelsene i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstavene b), c) og d) er etter nemndas vurdering ikke anvendelige i dette tilfellet.

Etter stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a vil omdanning blant annet kunne foretas der en vedtektsbestemmelse ikke lar seg etterleve, for eksempel fordi stiftelsens kapital er utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte. I lovforarbeidene til bestemmelsen, Ot.prp. nr. 15 (2000–2001) kapittel 10, er omdanningsadgangen drøftet. Det følger av lovforarbeidene at det er en forutsetning for omdanning at det foreligger endringer i forholdene som kan medføre at stifterens hensikt ikke lenger kan oppfylles. I Norsk Lovkommentar note 232 står det om § 46 første ledd bokstav a:

"Stiftelsens formål kan omdannes når dette ikke lenger lar seg etterleve. Som et eksempel på dette nevner lovbestemmelsen uttrykkelig at stiftelsens kapital er blitt utilstrekkelig til å tilgodese dens formål på en rimelig måte. Andre typer tilfeller kan være at stiftelsens formål er blitt ulovlig eller skadelig, at formålet er oppfylt, at det behovet stiftelsen skal dekke er falt bort, eller fordi det ikke er mulig å gjennomføre stiftelsens formål av grunner som stiftelsen ikke selv har herredømme over."

Det er den faktiske situasjonen som er avgjørende, og ikke årsaken til situasjonen. Det vises i denne sammenheng til Knudsen/Woxholth: *Stiftelsesloven med kommentarer*, side 207–208. Fra side 208 gjengis:

«For ordinære avkastningsstiftelser vil det typiske eksempelet på at midlene er utilstrekkelige til å tilgodese formålet være at kapitalen etter hvert har blitt så liten i forhold til dagens pengeverdi, at det ikke er grunnlag for å foreta utdelinger i noen størrelsesorden. Det ordinære vil her være at administrasjonen av slike stiftelser (også) vil bli uforholdsmessig kostbar i relasjon til utdelingene.»

Stiftelsesklagenemnda bemerker at det må gjøres en konkret vurdering av om søkers kapital er utilstrekkelig til å tilgodese formålet på en rimelig måte. I vurderingen må det ses hen til størrelsen på den avkastningen som stiftelsen kan oppnå, dens faktiske utgifter og hva som er dens formål. Størrelsen på den avkastningen som stiftelsen kan oppnå, vil bero på styrets forvaltning av kapitalen og hva markedet til enhver tid gir av avkastning på aktuelle plasseringsalternativer.

Stiftelsesloven § 18 stiller krav til forsvarlig kapitalforvaltning. Bestemmelsen lyder:

"Stiftelsens kapital skal forvaltes på en forsvarlig måte, slik at det til enhver tid tas tilstrekkelig hensyn til sikkerheten og muligheten for å oppnå en tilfredsstillende avkastning for å ivareta stiftelsens formål."

Det er i klagen opplyst at avkastningen på stiftelsens midler på bank er 0,25% p.a. I klagen er det videre opplyst at stiftelsens vedtekter stenger for elektronisk bankbehandling hvilket gjør muligheten for bankskifte snevre. Stiftelsesklagenemnda vil bemerke at renten som i dag oppnås er svært lav selv i dagens marked. Dersom det er slik at vedtektene stenger for valgmuligheten med hensyn til bankforbindelse, mener nemnda til at styret bør vurdere muligheten for vedtektsendring.

Når det gjelder forvaltningen av stiftelsens kapital, er den regulert i gjeldende vedtekter § 3 som lyder:

«Forvaltning

Stiftelsens grunnkapital er – 2.300.000,00 – kronertommillionertrehundretusen.

Kapitalen skal til enhver tid stå på høyrentekonto i norsk bank.

Løpende administrative utgifter dekkes av overføringer til egen kasse.»

Stiftelsesklagenemnda forstår regelen i § 18 slik at kravet til kapitalforvaltning skal bidra til at stiftelsen på sikt skal kunne realisere sitt formål på best mulig måte, jf. ordlydens *«for å oppnå en tilfredsstillende»* som henspiller på et visst tidsperspektiv. Når det gjelder denne stiftelsen begrenser vedtektene styrets muligheter til å oppnå en tilfredsstillende avkastning av kapitalen, fordi kapitalen etter vedtektene § 3 kun kan plasseres på høyrentekonto i norsk bank. Nemnda mener at denne begrensingen i forvaltningen er klart uheldig når den lave bankrenten i dag gjør at det vanskelig å opprettholde verdien på kapitalen.

I 2013 ble det delt ut kroner 70.000, i 2014 kroner 60.000 og i 2015 kroner 40.000. Styret opplyser i klagen at egenkapitalen ligger på ca. kr. 2 286 000 og dermed under kravet til grunnkapital i vedtektene § 3 på kr. 2 300 000. En følge av dette, slik styret ser det, er at det ikke er rom for utdelinger før grunnkapitalen er gjenopprettet. Styret viser videre til at de administrative utgiftene overstiger renteavkastningen. Det siste året har renteinntektene gått fra kroner 17 538 i 2015 til kroner 4 595 i 2016. Samtidig har driftskostnadene gått fra kroner 15 033 i 2015 til kroner 27 124 i 2016. Med andre ord har utgiftene mer enn fordoblet seg, mens inntektene per dags dato er minimale. Årsregnskapet for 2016 viser et negativt resultat på kroner 22 529.

Stiftelsesklagenemnda ser at dette er forhold som isolert sett kan tilsi at stiftelsen verken i dag eller i tiden fremover vil kunne realisere sitt vedtektsbestemte formål, gitt de vedtektsbestemte begrensninger for kapitalforvaltningen.

Stiftelsesklagenemnda er likevel kommet til at det ikke er grunnlag for å ta klagen til følge. Når stiftelsesklagenemnda til tross for at stiftelsen verken nå eller i tiden fremover ikke vil ha midler til utdeling ut fra dagens kapitalforvaltning, er det fordi at opphevelse av stiftelsen går for langt. Nemnda mener at stiftelsens formål vil kunne realiseres ved mindre inngripende tiltak.

Stiftelsesklagenemnda viser til at det er et generelt prinsipp i stiftelsesretten at omdanning av en stiftelse ikke skal gå lenger enn det som er nødvendig. Dersom stiftelsen kan fortsette å eksistere, med for eksempel endrede vedtekter, kan stiftelsen ikke oppheves, jf. stiftelsesloven § 47. Når omdanningen gjelder stiftelsens formål eller en annen bestemmelse som det må antas at

oppretteren har lagt vesentlig vekt på, skal oppretterens vilje respekteres så langt mulig. Omdanningsvedtaket skal ikke gå lenger i å fjerne seg fra det opprinnelige formålet enn det omdanningsgrunnen i det enkelte tilfelle gjør nødvendig. Stiftelsesklagenemnda viser i denne sammenheng til lovens forarbeider, Ot.prp. nr. 15 (2000-2001) punkt 10.4, hvor det om endring av den rettslige disposisjonen som danner grunnlaget for stiftelsen eller endring av vedtektene er uttalt:

"Som utvalget peker på, er det tradisjonelle utgangspunktet i norsk rett at en stiftelse i prinsippet er uforanderlig. Bakgrunnen for dette er tradisjonelt respekten for oppretterens vilje og oppretterens forutsetninger som vanligvis går ut på at de bestemmelser han eller hun fastsetter om stiftelsen, skal stå uforanderlig i overskuelig fremtid. Det er også vanskelig å se at stiftelsesordningen kan fylle sin funksjon - nemlig en mer stabil avsetning av midler til sivile formål enn f.eks. aksjeselskapsformen medfører - dersom det er en vid adgang til omdanning. Disse synspunktene er grunnleggende for stiftelsesinstituttet i norsk rett, og bør etter departementets syn legges til grunn også i en ny stiftelseslov.

Selv om man har som utgangspunkt at stiftelsesloven må bygge på en respekt for oppretterens vilje og formålet med å avsette midler, virker det likevel klart at man ikke kan avskjære enhver mulighet for å endre de bestemmelser oppretteren har fastsatt for stiftelsen. I NOU 1975:63 Stiftelser og omdanning begrunnes dette slik på side 56:

"Som begrunnelse for omdanningsretten har man til dels pekt på hensynet til stifteren selv. Man har ment at endringer i forholdene kan medføre at stifterens hensikt ikke lenger kan oppfylles om de opprinnelige bestemmelser fortsatt skal gjelde, eller i hvert fall at dette ikke skjer så effektivt og formålstjenlig som han hadde tenkt seg. (Hessler s. 367.)."

Når det gjelder den aktuelle klagen, er det etter nemndas syn et viktig moment at stiftelsen i dag har en betydelig formue som kan benyttes til å realisere stiftelsens formål. Som nevnt tidligere vil en kapitalforvaltning hvor pengene plasseres kun i bank med dagens bankrente, gjøre at stiftelsen vanskelig kan opprettholde pengenes verdi. Styret har derfor en plikt til å vurdere hvilke rammer stiftelsen bør underlegges og søke å oppnå endringer i rammene for at stiftelsens formål best mulig realiseres.

Stiftelsesklagenemnda er etter dette kommet til at vilkåret i stiftelsesloven § 46 første ledd bokstav a ikke er oppfylt.

Stiftelsesklagenemnda vil avslutningsvis bemerke at en løsning som fremgår av søknaden med at midlene heller settes inn på en spesiell konto hvor enhver belastning av kontoen skal bekreftes av et særskilt fondsstyre, innebærer at formuesmassen videreføres utenfor stiftelseslovens system og de regler som sikrer at formuesmassen forvaltes i tråd med stiftelsens formål. En slik løsning kan neppe sies å være i tråd med oppretterens vilje.

Klagen tas etter dette ikke til følge.

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak av 14. desember 2016 opprettholdes.

Vedtaket er enstemmig.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Ålesund, 6. november 2017

Hanne Ombudstvedt
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk